МАЙ 30
1939 во
№ 75 (1038)
ДОНЫС 10 ур.

СТАВ СТРАНАЯССА ПРОЛЕТАРИЙЯС, ӦТУВТЧӦЙ!

КОМИ КОМСОМОЛЕЦ

ГАЗЕТ ЛЭДЗӦНЫ ВЛКСМ КОМИ ОБКОМ ДА СЫКТЫВКАРСА ГОРКОМ

Колхозъяслысь общественнӧй муяс разбазаривайтӧмысь видзан мераяс йылысь

ВКП(б) Центральнӧй Комитетлӧн да ССР Союзса Народнӧй Комиссаръяс Сӧветлӧн постановление

ВКП(б) ЦК да СССР-са СНК устанавливайтӧны колхознӧй землепользование юкӧнын партиялысь политика серьёзнӧя извращайтӧмъяслысь эмлун. Тайӧ извращениеясыс петкӧдчӧны сельскохозяйственнӧй артель уставлысь мӧд пункт нарушайтӧмъясын приусадебнӧй му нормаяс йылысь, коді находитчӧ колхознӧй двор личнӧй пользованиеын, найӧс незаконнӧя паськӧдӧмлань колхозлысь общественнӧй муяс колхозниклӧн личнӧй овмӧс польза вылӧ разбазаривайтӧмӧн да расхищайтӧмӧн.

Колхозъяслысь общественнӧй муяс колхозникъяслӧн личнӧй овмӧсъяс польза вылӧ разбазаривайтӧм да расхищайтӧм мунӧ приусадебнӧй участокъяс дінӧ уставӧн урчитӧм нормаясысь вывті быдсикас незаконнӧй содтӧдъяс вундалӧмъясӧн семьяяслӧн мнимӧй юксьӧмъяс пӧрадокын, кор колхознӧй двор получайтӧ ылӧдлӧмӧн быттьӧкӧ семьяса торйӧдчӧм шлен пай вылӧ приусадебнӧй мулысь содтӧд участок, либӧ колхозникъясӧс приусадебнӧй участокъясӧн колхозлӧн полевӧй общественнӧй муяс тшӧт весьтӧ веськыда наделитан пӧрадокын.

Тайӧ противоколхознӧй да противогосударственнӧй практика результатнас колхозлӧн общественнӧй овмӧс интересъяс, кодлӧн подулыс эм общественнӧй колхознӧй му, вайӧдсьӧны частно-собственническӧй да рваческӧй элементъяслы угода вылӧ, кодъяс используйтӧны колхоз спекуляция да личнӧй нажива цельясын.

Вель уна колхозын установитчис сэтшӧм практика, кор колхозниклӧн приусадебнӧй участок пӧрӧ делӧ вылас колхознӧй дворлӧн частнӧй собственностьӧ, кодӧн распоряжайтчӧ не колхоз, а колхозник аслас усмотрение серти: сетӧ сійӧс арендаӧ, кольӧ приусадебнӧй участок аслас пользованиеын сы вылӧ видзӧдтӧг, мый оз уджав колхозын.

Колхознӧй общественнӧй муяс разбазаривайтӧмлы да расхищайтӧмлы отсалӧны колхозъяслӧн земельнӧй пользованиеын неразбериха да беспорядок, кор приусадебнӧй участокъяс да колхозъяслӧн общественнӧй муяс сорсьӧмаӧсь ӧта мӧд костас сэтшӧм ногӧн, мый приусадебнӧй участокъяс расположитчӧмаӧсь не дворъяс дорын, а вундалӧма колхозлӧн полевӧй муясын, приусадебнӧй муяс абу торйӧдӧма полевӧй муясысь, абу пуктӧма полевӧй да приусадебнӧй муяс учитывайтӧм.

Сельхозартельлысь устав нарушайтан да колхозникъяслысь личнӧй овмӧс паськӧдан став тайӧ да татшӧм фактъясыс вайӧдӧны сэтчӧ, мый приусадебнӧй овмӧс воштӧ подсобнӧй овмӧслысь характер да пӧрӧ мукӧддырйиыс колхозник доходлӧн основнӧй источникӧ.

Та вӧсна колхозъясын эм мнимӧй колхозникъяслӧн тӧдчана юкӧн, кодъяс либӧ дзик оз уджавны колхозъясын, либӧ уджалӧны сӧмын вид вылӧ, кадлысь унджык юкӧнсӧ асланыс личнӧй овмӧслы сетӧмӧн.

Татшӧм положениеыс, кор колхозникъяслӧн ӧти юкӧн оз участвуйт колхозлӧн общественнӧй уджын да сійӧ жӧ кадас пользуйтчӧ колхознӧй олӧмлӧн став благоясӧн, асланыс колхозник положениеӧн спекулируйтӧмӧн да колхозын олӧмлысь выгодаяс личнӧй нажива цельясын используйтӧмӧн, — быть тормозитӧ колхозъясын общественнӧй удж производительностьлысь содӧм, орӧдӧ наын удж дисциплина, дезорганизуйтӧ честнӧй колхозникъясӧс да буретш сійӧн мешайтӧ колхозъяслӧн доходность да зажиточность водзӧ содӧмлы.

Положение, кор колхозъясын колхозникъяслӧн юкӧн уклоняйтчӧ общественнӧй уджын участвуйтӧмысь, — вайӧдӧ колхозъясын рабочӧй вынлӧн искусственнӧй тырмытӧмлун артмӧмӧ, сэк кор делӧ вылын СССР унджык районъясса колхозъясын эм лишнӧй рабочӧйяслӧн ыджыд лыд, кодъясӧс колхознӧй удж вылын используйтӧм не сӧмын вермис эськӧ бырӧдны колхозъясын рабочӧй вынлысь мнимӧй тырмытӧмлун, но и мездіс эськӧ рабочӧй вынлысь тӧдчана юкӧн промышленностьлы да СССР-са уна муа районъясӧ переселитӧм вылӧ, кӧні збыльысь эм рабочӧйяслӧн тырмытӧмлун (Поволжье, Омскӧй область, Челябинскӧй область, Новосибирскӧй область, Чкаловскӧй область, Алтайскӧй край, Д. Восток, Казахстан).

Колхознӧй строительство юкӧнын партия политикалысь подувъяс став тайӧ извращайтӧмъясыс лоисны колхозъясӧн местнӧй районнӧй да областнӧй партийнӧй да сӧветскӧй организацияясӧн неправильнӧй, небольшевистскӧй веськӧдлӧм подув вылын. Сы пыдди, медым сулавны колхозлысь общественнӧй овмӧс видзӧм вылын да видзны колхознӧй строй вынлысь да крепостьлысь основнӧй источник — колхозлысь общественнӧй му — частно-собственническӧй элементъяслӧн посягательствоясысь, местнӧй партийнӧй да сӧветскӧй веськӧдлысьяс колхознӧй олӧмлысь зэв важнӧй вопросъяс решитӧм лэдзисны самотёк вылӧ да не гежӧда, колхозникъясысь рваческӧй элементъяслӧн повод вылын мунӧмӧн, асьныс босьтлыны ас выланыс сельхозартельлысь устав нарушайтан инициатива.

Миян уна партийнӧй да сӧветскӧй веськӧдлысьяс, тыдалӧ, вунӧдісны, мый колхозъясын, ёна унджык честнӧй труженикъяскӧд тшӧтш, эм колхозникъяслӧн тӧдса юкӧн, коді зільӧ босьтны аслыс унджык, а колхозлы сетны этшаджык, коді используйтӧ быдсикас позянлун сы могысь, медым, колхозникъясӧн лыддьыссьӧмӧн, колхознӧй муӧн, скӧтӧн, пӧскӧтинаясӧн, кӧрымъясӧн честнӧй да добросовестнӧй колхозникъяскӧд ӧткодя пользуйтчӧмӧн, пышъявны колхозъясын уджалӧмысь да пренебрегайтны общественнӧй уджӧн, ассьыныс личнӧй овмӧс паськӧдӧмӧн занимайтчӧмӧн.

Сельско - хозяйственнӧй артельлысь устав вылын индӧм да сэтшӧм нога грубӧя извращайтӧмъясыс получитісны ёна паськалӧм сӧмын сы вӧсна, мый партийнӧй да сӧветскӧй веськӧдлысьяс, колхозъяс да колхозникъясӧс колхознӧй устав чорыда соблюдайтӧм сямӧн воспитайтӧм пыдди, асьныс отсалӧны асланыс оппортунистическӧй практикаӧн устав нарушитӧмлы да преступнӧ-благодушнӧя относитчӧны колхознӧй стройлы враждебнӧй частно - собственническӧй, буржуазнӧй тенденцияяслӧн колхозъясӧ сюйсьӧм дінӧ, кодъяс пыртсьӧны жугӧдӧм кулачество колясъясӧн.

ВКП(б) ЦК да СССР-са СНК татшӧм практикасӧ большевизмлы чуждӧйӧн, вужсяньыс оппортунистическӧй практикаӧн лыддьӧмӧн, требуйтӧны став местнӧй партийнӧй да сӧветскӧй организацияяссянь колхознӧй общественнӧй муяс разбазаривайтӧм да расхищайтӧм пыр жӧ бырӧдӧм, приусадебнӧй участокъяслысь размеръяс уставнӧй нормаясӧ вайӧдӧм, колхозлӧн общественнӧй муяс неприкосновенность бӧрся чорыд контроль установитӧм, колхозъясын рваческӧй да спекулянтскӧй элементъясӧс решительнӧя обуздайтӧм.

ВКП(б) ЦК да СССР-са СНК постановляйтӧны:

1. Осудитны, кыдзи антипартийнӧйӧс да антигосударственнӧйӧс, районнӧй да областнӧй партийнӧй да сӧветскӧй организацияяслысь, колхозъясса правлениеяслысь да земельнӧй органъяслысь практика, кодъяс лэдзӧны сельхозартельлысь устав нарушайтӧмъяс колхознӧй землепользование юкӧнын, кодъяс петкӧдчӧны общественнӧй муяс колхозникъяслӧн личнӧй овмӧсъяс польза вылӧ преступнӧя разбазаривайтӧмын.

2. Установитны, мый колхозлӧн общественнӧй муяс эмӧсь неприкосновеннӧйӧсь да налӧн размеръясыс некутшӧм условиеяс дырйи оз подлежитны чинтӧмлы СССР-са правительстволӧн особӧй разрешениетӧг, а вермасны лоны сӧмын содтӧмаӧсь.

3. Быдсикас зільӧм чинтыны колхозлысь общественнӧй муяс колхозникъяслӧн личнӧй овмӧс польза вылӧ, а сідз жӧ приусадебнӧй участокъяс сельхозартель уставӧн предусмотритӧм размеръясысь вывті быдсикас содтӧм кутасны видлавсьыны кыдзи уголовнӧй преступление, а мыжаяс кутасны подлежитны судӧ кыскӧмлы.

4. Установитны, мый партия райкомъясса секретарьяс да райисполкомъясса председательяс, а сідз жӧ мукӧд партийнӧй да сӧветскӧй работникъяс, кодъяс лэдзӧны общественнӧй колхознӧй муяс разбазаривайтӧм да колхозникъяслӧн приусадебнӧй участокъяслысь уставӧн предусмотритӧм нормаясысь вывті размеръяс содтӧм, кутасны подлежитны постъяс вылысь снимитӧмӧ, партияысь вӧтлӧмӧ да судӧ сетӧмӧ, кыдзи закон нарушайтысьясӧс.

5. Колхозникъяс, кодъяс лэдзӧны приусадебнӧй участок арендаӧ сдайтӧм либӧ сійӧс мукӧд йӧзлы пользуйтчӧм вылӧ сетӧм, кутасны подлежитны колхозысь вӧтлӧмӧ, найӧс приусадебнӧй участокъясысь лишитӧмӧн.

6. Колхозъясса председательяс, кодъяс лэдзӧны колхознӧй полеясын да лугъясын, а сідз жӧ вӧръясын видзъяс колхозникъяслӧн да колхозын сулавтӧм йӧзлы индивидуальнӧй сенокосъяс улӧ сетӧм, кутасны вӧтлавсьыны колхозысь да сетсьыны судӧ, кыдзи закон нарушайтысьяс.

7. Обяжитны союзнӧй республикаясса компартияяслысь ЦК-ясӧс, партия крайкомъясӧс да обкомъясӧс, союзнӧй да автономнӧй республикаясса СНК-ясӧс, крайисполкомъясӧс да облисполкомъясӧс нуӧдны тавося август 15 лунӧдз став приусадебнӧй муяс мерайтӧм, кодъяс находитчӧны колхозникъяслӧн личнӧй пользованиеын, сы лыдын колхозникъяслысь муяс, усадьба сайысь, кодъяс находитчӧны колхозъяслӧн общественнӧй муяс полеын да колхозникъяслысь хуторскӧй усадьбаяс, кодъяс расположитчӧмаӧсь колхозъяслӧн общественнӧй полеясын. Сэки:

а) мерайтӧмлӧн результатъяскӧд лӧсялӧмын, босьтны колхозникъяслӧн приусадебнӧй муясысь да вундыны общественнӧй колхознӧй муяс дінӧ став лишкаяс нормаясысь вывті, кодъясӧс установитӧма сельхозартель уставлӧн мӧд пунктын, коді висьталӧ: „приусадебнӧй мулӧн размеръяс, коді находитчӧ колхознӧй двор личнӧй пользованиеын (олан стрӧйбаяс улысь му артавтӧг), вермасны колебайтчыны $^1/_4$ гектарсянь $^1/_2$ гектарӧдз, а торъя районъясын 1 гектарӧдз областьлӧн да районнӧй условиеяс серти, кодъяс устанавливайтсьӧны союзнӧй республикаясса Наркомземъяслӧн ССР Союзса Наркомзем индӧдъяс подув вылын“;

б) колхозникъяс личнӧй пользованиеын став муяс, кодъяс находитчӧны кол-

(Помсӧ видзӧд 2 листбокысь).

Информационнӧй юӧртӧм

ВКП(б) ЦК-лӧн очереднӧй пленум йылысь

Тайӧ лунъясӧ вӧліс ВКП(б) ЦК-лӧн очереднӧй пленум.

Пленум обсудитіс вопросъяс: а) Колхозъяслысь общественнӧй муяс разбазаривайтӧмысь видзан мераяс йылысь, б) Урожай идраліг кежлӧ да с.-х. продуктаяс заготовитіг кежлӧ лӧсьӧдчӧм йылысь, в) ВКП(б) ЦК бердын Партийнӧй Контроль Комиссия сформируйтӧм йылысь, г) Уджалысь йӧз депутатъяслӧн местнӧй сӧветъясӧ бӧрйысьӧмъяс нуӧдӧм йылысь да примитіс соответствующӧй шуӧмъяс.

Пленум ошкис ВКП(б) ЦК да СССР-са СНК постановлениеяслысь проектъяс: а) Колхозъяслысь общественнӧй муяс разбазаривайтӧмысь видзан мераяс йылысь да б) Урожай идраліг кежлӧ да с.-х. прӧдуктаяс заготовитіг кежлӧ лӧсьӧдчӧм йылысь.

Колхозъяслысь общественнӧй муяс разбазаривайтӧмысь видзан мераяс йылысь

ВКП(б) Центральнӧй Комитетлӧн да ССР Союзса Народнӧй Комиссаръяс Сӧветлӧн постановление

(Пом. Заводитчӧмсӧ видзӧд 1 листбокысь).

хознӧй полеясын усадьбаясысь бокын (левадаяс, градъяс, бахчаяс да с. в.), босьтны личнӧй пользованиеысь да ӧтувтны колхозъяслӧн общественнӧй муяс дiнӧ, но сiйӧ случайясын, кор тайӧ вундӧм бӧрас колхознӧй двор личнӧй пользованиеын кольысь приусадебнӧй муыс лоӧ уставӧн урчитӧм нормаысь ичӧтджык, колхоз должен содтӧд вундыны сэтшӧм дворыслы тырмытӧм мусӧ земельнӧй приусадебнӧй фонд тшӧт весьтӧ, кодӧс торйӧдӧма вылӧ колхознӧй дворъяс приусадебнӧй участокъясӧн наделитӧм вылӧ;

в) бырӧдны колхозникъяслысь колхозъяслӧн общественнӧй полеясӧ расположитӧм хуторскӧй приусадебнӧй участокъяс, кодъяс эмӧсь различнӧй областьясса районъясын, сы лыдын Белорусскӧй ССР-ын, Украинскӧй ССР-ын, Смоленскӧй, Калининскӧй, Ленинградскӧй областьясын да овмӧдны тайӧ колхозникъяссӧ ӧти местаӧ, найӧс приусадебнӧй участокъясӧн олан местаясын уставнӧй нормаяс серти наделитӧмӧн. Помавны тайӧ уджсӧ 1940 вося сентябрь 1 лун кежлӧ.

8. Ограничитны полевӧй му, кодi находитчӧ откаолысь крестьянскӧй двор пользованиеын, и му арталӧмӧн, кодӧс займитӧма стрӧйбаяс улӧ, ограничитны поливнӧй районъясын 0,10 гектарӧн, став мукӧд районъясын 0,20 гектарӧн. Откаолысьяслысь индӧм нормаысь вывтi став лишнӧй муяс кыдзи полевӧй, сiдзи и приусадебнӧй му кузя вундыны колхознӧй муяс дорӧ да веськӧдны, медсӧ, колхозлысь земельнӧй приусадебнӧй фонд содтӧм вылӧ.

Сiдз жӧ веськӧдны колхозлысь приусадебнӧй земельнӧй фонд лӧсьӧдан сiйӧ жӧ цель вылӧ: а) приусадебнӧй муяс мниӧмӧй колхозникъяслысь, кодъяс важӧн орӧдчисны колхознӧй олӧмысь да збыльысьсӧ петiсны колхоз составысь, б) приусадебнӧй участокъяс колхозникъяслысь, кодъяс оз вырабатывайтны трудоденьяслысь урчитӧм минимум да лыддысьӧны та вӧсна колхозысь петӧмъясӧн, в) приусадебнӧй участокъяс колхозникъяслысь, кодъяс переселитчӧны этша муа районъясысь уна муа районъясӧ.

9. 7-ӧд („а" да „б") да 8-ӧд пунктъяс кузя мераяс нуӧдӧм помавны 1939 вося ноябрь 15 лунысь не сёрӧнджык.

10. Быд колхозлӧн приусадебнӧй муяс долженӧсь лоны чорыда торйӧдӧмаӧсь указательнӧй столбикъясӧн.

11. Установитны быд колхозын кыдзи колхозлысь общественнӧй муяс, сiдзи и быд колхознӧй дворлысь приусадебнӧй участокъяс обязательнӧй гижалӧм, та могысь специальнӧй земельнӧй шнурӧвӧй книга лӧсьӧдӧмӧн.

12. Лӧсьӧдны райисполкомъясса земельнӧй отделъясын му регистрируйтӧм кузя государственнӧй земельнӧй книга, кӧнi сосредоточитны учет: а) быд колхоз кузя единӧй земельнӧй массивлысь вечнӧй пользование вылӧ акт серти, б) колхозлысь общественнӧй муяс (торйӧн), в) колхозникъяслысь приусадебнӧй муяс (торйӧн), г) муяс, кодъяс находитчӧны откаолысьяслӧн да колхозса мукӧд не шленъяслӧн личнӧй пользованиеын.

13. Общественнӧй колхознӧй муяслысь фактическӧй размеръяс, колхозникъяслӧн приусадебнӧй участокъяслысь фактическӧй размеръяс с.-х. артель уставкӧд да государственнӧй земельнӧй книгаын колхознӧй муяс регистрируйтан записьяскӧд лӧсьалӧм видзӧдлас серти, а сiдз жӧ откаолысь дворъяс да колхозса мукӧд не шленъяс пользованиеын находитчысь муяс периодическӧя прӧверитӧм могысь обяжитны СССР-са Наркомземӧс пыртны союзнӧй да автономнӧй республикаясса наркомземъяс бердын, областнӧй да краевӧй земельнӧй органъяс бердын ревизор-землемеръяслысь должностьяс.

14. Сы вӧсна, мый колхозъясын эмӧсь не сӧмын честнӧй труженикъяс, кодъяс вырабатывайтӧны воын 200-сянь 600-ӧдз да унджык трудодень, кодъяс составляйтӧны колхозникъяслысь ёна унджыксӧ да петкӧдлӧны колхознӧй движениелысь основнӧй вын, но эм сiдз жӧ трудоспособнӧй колхозникъяслӧн мыйдакӧ юкӧн, кодъяс вырабатывайтӧны во чӧжӧн 20-30 трудоденьысь не унджык, но пыр лыддыссьӧны колхозникъясӧн да пукалӧны колхоз сьылi вылын,—лыддьыны целесообразнӧйӧн установитны 1939 восянь быд трудоспособнӧй колхозникылы да колхозницалы воын трудоденьяслысь обязательнӧй минимум.

а) 100 трудодень размерын хлопковӧй районъясын,

б) 60 трудодень размерын Московскӧй, Ленинградскӧй, Ивановскӧй, Ярославскӧй, Горьковскӧй, Калининскӧй, Вологодскӧй, Тульскӧй, Рязанскӧй, Смоленскӧй, Архангельскӧй, Мурманскӧй, Кировскӧй, Пермскӧй, Свердловскӧй, Читинскӧй областьясын, Хабаровскӧй да Приморскӧй крайясын, Карельскӧй, Коми, Марийскӧй да Якутскӧй АССР-ясын, высокогорнӧй зерновӧй да животноводческӧй районъясын СССР-са Наркомземлӧн список серти.

80 трудодень размерын СССР-са став мукӧд районъясын.

Рекомендуйтны (сӧветуйтны) колхозъяслы установитны, мый трудоспособнӧй колхозникъяс да колхозницаяс, кодъяс вырабатывайтӧны во чӧжӧн вылынджык индӧм нормаясысь этшаджык, долженӧсь лыддыссьыны колхозысь петӧмъясӧн да колхозниклысь правояс воштысьясӧн.

15. Сы вӧсна, мый колхознӧй общественнӧй муяс оз вермыны чинны, а этша муа колхозъясын бырӧмаӧсь нин мулӧн резервъяс колхозникъясӧс приусадебнӧй участокъясӧн уставнӧй нормаяс серти наделитӧм вылӧ,—лыддьыны коланаӧн татшӧм колхозъяссьыс колхозникъясӧс переселитӧм уна муа районъясӧ (Поволжье, Омскӧй область, Челябинскӧй область, Алтайскӧй край, Казахстан, Дальней Восток да с. в.). Уна муа районъясӧ колхозникъяслысь лишнӧй юкӧн переселитан делӧӧн веськӧдлӧм вылӧ образуйтны СССР-са СНК бердын переселенческӧй управление союзнӧй республикаясын, областьясын да крайясын сiйӧ органъясӧн.

16. Установитны, мый рабочӧйяслӧн да служащӧйяслӧн семьяяс сайын, кодъяс олӧны да состоитӧны колхозъясын, сохраняйтчӧ приусадебнӧй участок установитӧм нормаяс пределъясын сӧмын сiйӧ случайын, индӧм семьяяслӧн трудоспособнӧй шленъясыс кӧ уджалӧны колхозын, трудоденьяслысь установитӧм минимум выполняйтӧмӧн.

17. Чукӧртны 1939 вося арын колхозникъяслысь съезд, кӧнi пуктыны вопрос сельхозартель устав дiнӧ поправкаяс йылысь.

ВКП(б) Центральнӧй Комитетса секретарь И. СТАЛИН.

ССР Союзса Народнӧй Комиссаръяс Сӧветса председатель В. МОЛОТОВ.

1939 вося май 27 лун.

Гӧтӧвитi 42 значкистӧс

Куръядор сиктын (Кулӧмдiн район) водзджык эз вӧв ни ӧти значкист сы вӧсна, мый эз вӧв котыртӧма да эз уджав ни ӧти оборонӧй кружок. Неважӧн начальнӧй школаын ме котыртi БГСО кружок. Уна велӧдчысьяс гижсисны тайӧ кружокас. Ставсӧ лои гӧтӧвитӧма 29 БГСО значкистӧс.

Мӧд кружок—ГСО значкистъясӧс гӧтӧвитӧм кузя ме котыртi колхознӧй томйӧз пӧвсын. Тайӧ кружокас сiдз жӧ ме гӧтӧвитi 13 значкистӧс. Кык кружокын лои гӧтӧвитӧма 42 значкистӧс. Бура освоитiсны санитарнӧй делӧ колхозникъяс Ф. Паршуков, Е. Паршуков, учитель Лодыгин да мукӧд ёртъяс. Пионеръяс пӧвсысь бура сдайтiсны Уляшева, Мамонтова да мукӧдъяс.

В. Тутринов.

Союзса Сӧветлӧн 1939 во май 27 лунся заседание йылысь

Май 27 лунӧ 11 часын, СССР-са Верховнӧй Сӧвет заседаниеяс залын, Кремльын, вӧлi Союзса Сӧветлӧн коймӧд заседание.

Председательствуйтӧ — Союзса Сӧветын председательӧс вежысь депутат **Т. Д. Лысенко.**

Сёрнитантор — 1939 во вылӧ СССР-са государственнӧй бюджет да 1937 воысь СССР-са государственнӧй бюджет олӧмӧ пӧртӧм йылысь доклад кузя прениеяс.

Прениеясын выступитiсны депутатъяс: **М. Курбанов** (Кулябскӧй округ, Таджикскӧй ССР), **Т. Н. Пичугина** (Пролетарскӧй округ, Москва кар), **А. С. Пирузян** (Кировасанскӧй округ, Армянскӧй ССР), **Ф. В. Шагимарданов** (Дуванскӧй округ, Башкирскӧй АССР), СССР-са земледелие кузя Народнӧй Комиссар **И. А. Бенедиктов** ёрт, депутатъяс — **С. М. Шарафеев** (Мензелинскӧй округ, Татарскӧй АССР), **А. Кенжегараев** (Актюбинскӧй округ, Казахскӧй ССР), **А. А. Кузнецов** (Волховскӧй округ, Ленинградскӧй область), да СССР-са электростанцияяс да электропромышленность кузя Народнӧй Комиссар **М. Г. Первухин** ёрт.

Та вылын Союзса Сӧвет Коймӧд Сессиялӧн коймӧд заседание тупкыссьӧ.

Национальностьяс Сӧветлӧн 1939 во май 28 лунся заседание йылысь информационнӧй юӧртӧм

Тӧрыт, май 28 лунӧ, 11 час лунын СССР Верховнӧй Сӧвет заседаниеяс залын, Кремльын, вӧлi Национальностьяс Сӧветлӧн коймӧд заседание.

Председательствуйтӧ — Национальностьяс Сӧветса председатель депутат **Н. М. Шверник.**

Сёрнитантор — 1939 во вылӧ СССР-са государственнӧй бюджет да 1937 воысь СССР-са государственнӧй бюджет олӧмӧ пӧртӧм йылысь доклад кузя прениеяс.

Прениеясын выступитiсны депутатъяс **Р. Х. Великобеков** (Вединскӧй округ, Армянскӧй ССР), **Г. А Каркарян** (Степанакертскӧй округ, Нагорно-Карабахскӧй автономнӧй область), **А. Казакпаев** (Акмолинскӧй округ, Казахскӧй ССР), СССР-са текстильнӧй промышленность кузя Народнӧй Комиссар **А. Н. Косыгин** ёрт, депутатъяс **М. Абдурахманова** (Ташкентскӧй - Орджоникидзевскӧй округ, Узбекскӧй ССР), **А. К. Гельдыев** (Калининскӧй округ, Туркменскӧй ССР), **Г. Н. Бажулин** (Гармскӧй округ, Таджикскӧй ССР), **А. И. Гекман** (Гриммскӧй округ, АССР Немцев Поволожья), **В. А. Веснин** (Октябрьскӧй округ, Кабардино-Балкарскӧй АССР), СССР-са пищевӧй промышленность кузя Народнӧй Комиссар **В. П. Зотов** ёрт да депутат **М. И. Ибраимов** (Бахчисарайскӧй округ, Крымскӧй АССР).

Та вылын Национальностьяс Сӧвет Коймӧд Сессиялӧн коймӧд заседание тупкыссьӧ.

Союзса Сӧветлӧн 1939 во май 28 лунся заседание йылысь информационнӧй юӧртӧм

Май 28 лунӧ, 6 час рытын, СССР-са Верховнӧй Сӧветлӧн заседаниеяс залын, Кремльын, вӧлiс Союзса Сӧветлӧн нёльӧд заседание.

Председательствуйтӧ — Союзса Сӧветын председатель депутат **А. А. Андреев.**

Сёрнитантоpъясын — СССР-лӧн 1939 во вылӧ государственнӧй бюджет да СССР-лысь 1937 вося государственнӧй бюджет олӧмӧ пӧртӧм йылысь доклад кузя прениеяс.

Прениеясын выступитiсны **Н. Я. Наталевич** (Слуцкӧй округ, Белорусскӧй ССР), **Т. Кулатов** (Джалал-Абадскӧй округ, Киргизскӧй ССР), **В. А. Малышев** (Коломенскӧй округ, Московскӧй область) да **О. Ф. Леонова** (Свердловскӧй округ, Москва кар).

Прениеяс помасьӧм бӧрын Союзса Сӧвет кывзӧ заключительнӧй кывъяс докладчиклысь — СССР-са Финансъяс кузя Народнӧй Комиссар **А. Г. Зверев** ёртлысь да Союзса Сӧвет Бюджетнӧй Комиссияса содокладчик депутат **К. И. Николаевалысь.**

Сэсся Союзса Сӧвет вуджӧ 1939 во вылӧ СССР-лысь государственнӧй бюджет гӧлӧсуйтӧм да вынсьӧдӧм вылӧ.

Союзса Сӧвет примитӧ депутат **К. И. Николаевалысь** предложение гӧлӧсуйтны СССР-лысь государственнӧй бюджет доходъяслӧн да рӧскодъяслӧн разделъяс кузя, а союзнӧй бюджет—доходъяслӧн разделъяс кузя да рӧскоднӧй юкӧнын ассигнованиеяслӧн общӧй итогъяс кузя, рӧскодъяс ведомствояс кузя индӧмӧн. Та бӧрын мунӧ 1939 во вылӧ государственнӧй бюджет вынсьӧдӧм. Союзса Сӧвет постатейнӧй лыддьӧм пӧрадокын ӧтсӧгласӧн вынсьӧдӧ—статьяяс кузя, а сэсся и дзоньнас—„1939 во вылӧ Советскӧй Социалистическӧй Республикаяс Союзлӧн государственнӧй бюджет йылысь закон".

Депутат **Г. П. Бутенко** предложение серти Союзса Сӧвет примитӧ постановление—кывзыны да обсудитны СССР-са Промышленнӧй строительство кузя Народнӧй Комиссариат образуйтӧм йылысь, а сiдз жӧ Союзнӧй республикаясын автомобильнӧй транспорт кузя народнӧй комиссариатъяс образуйтӧм йылысь вопросъяс Союзса Сӧветлӧн да Национальностьяс Сӧветлӧн ӧтувъя заседание вылын.

Та вылын Союзса Сӧвет Коймӧд Сессиялӧн нёльӧд заседание тупкыссьӧ.

СССР-лöн 1939 во вылö государственнöй бюджет да СССР-лысь 1937 вося государственнöй бюджет олöмö пöртöм йылысь

СССР-са Финансъяс кузя Народнöй Комиссар А. Г. Зверев ёртлöн доклад

1939 воын предусматривайтсьö сберегательнöй кассаясын население вкладъяслысь общöй остаток 2.100 миллион шайт вылö содтöм. Абу некутшöм сомнение сыын, мый тайö заданиеыс абсолютнö реальнöй. Сберегательнöй кассаяс долженöсь сійöс не сöмын тыртны, но и содтöдöн тыртны.

1939 воын ми долженöсь решительнö вештыны водзö государственнöй страхование делö.

Страховöй платежъяслöн общöй сумма проектируйтöма во кежлö 2.553 миллион шайт, сы лыдын обязательнöй страхование кузя—1.801 миллион шайт да добровольнöй кузя—752 миллион шайт.

1938 во серти обязательнöй страхование кузя поступлениеяс содöны 22,6 прöчент вылö да добровольнöй кузя—43,8 прöчент вылö.

Государственнöй страхованиеöн сöветскöй правительство сетö ыджыд финансовöй отсöг овмöсъяслы, кодъяс пострадайтісны стихийнöй бедствиеясысь. 1938 во чöжöн Госстрах органъяс возместитісны 906 миллион шайт убыткаяс.

Миян мог—1939 воын шедöдны страховöй органъяс уджлысь выль, крутöй кыптöм.

Татшöм, ёртъяс, 1939 во вылö СССР-са государственнöй бюджетлöн доходнöй юкöныс. Тайö программасö, коді вевтыртö 155 миллиард шайт, олöмö пöртöм требуйтö большевистскöй удж хозяйственнöй организацияяслысь да финансовöй аппаратлысь.

Главнöйыс, дерт, народнöй овмöс став отрасльясöн производственнöй планъяс кывшутöг олöмö пöртöмын, социалистическöй накоплениеяслöн водзö содöм вöсна настойчивöй тышын. Зэв ыджыд роль тані ворсö чорыд платежнöй дисциплина. Финансовöй системаса работникъяс обязанöсь став мераясöн ёнмöдны дисциплина кыдзи хозорганъяс пöвсын, сідзи и торъя граждана пöвсын налöн сöветскöй государство водзын ассьыныс финансовöй обязательствояс олöмö пöртöмын.

Сійö вынйöра производственнöй подъёмыс, кодöн сöветскöй народ вочавидзис Ленин—Сталин партия XVIII-öд съездлöн историческöй шуöмъяс вылö, сетö тырвыйö уверенность сыын, мый 1939 во вылö бюджет доходъяслысь грандиознöй план лоö пöртöма олöмö успешнöя.

V. 1939 во вылö бюджет кузя рöскодъяс.

СССР-са союзнöй, республиканскöй да местнöй бюджетъяслöн рöскоднöй юкöн 1939 во вылö устано витöма 154.957 миллион шайт 1938 воын предварительнöй итогъяс серти 123.996 миллион шайт пыдди, мый означайтö 25 прöчент вылö содöм.

Тайö средствояссö предполагайтсьö рöскодуйтны татшöм нуждаяс вылö (миллион шайтъясöн):

	предварительнöй итогъяс серти 1938 вося затратаяс	1939 волöн план	Содöм (+) либö чинöм (—) 1938 во серти
1. Народнöй овмöс	51.709	59.310	+ 7.601
2. Социально-культурнöй мероприятиеяс	35.316	38.564	+ 3.248
3. Оборона кузя наркомат да военно-морской флот кузя наркомат	23.151	40.885	+ 17.734
4. Наркомвнудел	4.315	5.455	+ 1.140*
5. Управление да судебнöй учреждениеяс	5.307	6.122	+ 815
6. Заёмъяс кузя рöскодъяс	1.955	1.855	— 100
7. СССР СНК-са да союзной республикаяс СНК-са резервнöй фондъяс	1.239	1.981	+ 742
8. Мукöд рöскодъяс	1.004	785	— 219
Ставыс	123.995	154.957	+ 30.961

*) Оттшöтш хозяйственнöй строительствокöд

Став бюджетнöй ассигнованиеяслöн пöшти кык коймöд юкöныс направляйтсьö народнöй овмöс да социально-культурнöй мероприятиеяс финансируйтöм вылö. Средствояс тадзи используйтöмыс ставнас определяйтсьö сійö могъясöн, кодъясöс выдвинитöма страна водзö партия XVIII съездöн.

Народнöй овмöс финансируйтöм.

Пытшкöсса политика юкöнын партиялысь зэв важнöй могъяс перечисляйтöмöн, Сталин ёрт ВКП(б) XVIII съезд вылын аслас докладын сувтöдіс мог:

„Водзö паськöдны миян промышленностьлысь кыптöм, удж производительностьлысь быдмöм, производстволысь техника усовершенствуйтöм сідзи, медым, сы бöрын, кыдзи панйим нин главнöй капиталистическöй странаясöс производство техника да промышленность быдмöмлöн öдъяс юкöнын,—панйыны найöс сідз жö экономически матыса 10—15 во чöжöн“.

Сталин ёртлöн тайö индöдъяссьыс петöмöн, бюджетнöй ассигнованиеяслысь основнöй юкöнсö, кодöс предназначитöма народнöй овмöс нуждаяс вылö, намечайтсьö 1939 воын направитны промышленность финансируйтöм вылö.

СССР-са государственнöй бюджет кузя 1939 во вылö промышленностьлы рöскодъяс установитöма 28.144 миллион шайт. Тайö ассигнованиеясыслöн унджык юкöныс направляйтсьö союзнöй подчиненнеа промышленностьö.

Союзнöй промышленностьö вложениеяслöн объём 1939 во вылö промышленнöй наркоматъяслöн финансовöй планъяс серти определяйтсьö 35.007 миллион шайт, тайö суммасьыс 9.475 миллион шайт либö 27,1 прöчент вевттысьöны промышленостьлöн собственнöй средствоясöн да 25.532 миллион шайт, либö 72,9 прöчент—государственнöй бюджетысь ассигнованиеясöн.

Производство средствояс вöчысь промышленность финансируйтöм составитас 29.062 миллион шайт, либö 83 прöчент став вложениеяслöн; потребление средствояс вöчысь промышленность финансируйтöм,—5.945 миллион шайт, либö 17 прöчент став затратаяслöн.

1939 во вылö видзму овмöс финансируйтан план подулö пуктöма видзму овмöс водзö кыпöдöм, сельскохозяйственнöй уджъяс механизируйтöм, видзму овмöс продукция содтöм йылысь, скöтвидзöм развивайтöм вылö кормовöй база паськöдöм йылысь, кöдзаяс высокосортнöй да бурмöдöм кöйдысъясöн обеспечитöм йылысь ВКП(б) XVIII съездлысь индöдъяс.

Сельскохозяйственнöй производстволысь правительствоöн вынсьöдöм программакöд лöсялöмын СССР-са Наркомзем да СССР-са Наркомсовхозов овмöсö вложениеяслысь общöй объём установитöма 12.970 миллион шайт, тайö суммасьыс 8 миллиард 567 миллион шайт, либö 66 прöчент,—МТС-яслы, 3.034 миллион шайт—Наркомземса совхозъяслы да хозяйственнöй организацияяслы да 1.369 миллион шайт—СССР Наркомсовхозовса зерновöй да животноводческöй совхозъяслы. Тайö вложениеясыс вевттысьöны унджыкнас—12.349 миллион шайт, либö 95,2 прöчент,—союзнöй бюджет щöт весьтö.

Капитальнöй строительство финансируйтöм

Партия XVIII съезд вылын Сталин ёрт сетіс веськыд индöд, мый миянсянь требуйтсьö дасьлун „мунны серьёзнöй капитальнöй вложениеяс вылö миянлысь социалистическöй промышленность став мераясöн паськöдöм вылö“. Индустрияö да народно-хозяйственнöй да социально-культурнöй строительство мукöд отрасльяссö тöдчымöн капиталовложениеяслысь коланлун тöдчöдöма сідз жö СССР-са народнöй овмöс развитиелöн коймöд пятилетней план йылысь ВКП(б) XVIII съезд вылын Молотов ёрт докладын да тайö доклад кузя съезд резолюцияын. Ставыс тайö колана ногöн отражайтсьö 1939 во вылö бюджетлöн величественнöй лыдпасъясын.

Капитальнöй строительство финансируйтöм вылö бюджетысь намечайтсьö рöскодуйтны ставсö 25,1 миллиард шайт. Тайö составитас тавося капитальнöй уджъяс общöй объёмлысь 72,3 прöчент. Капитальнöй строительство финансируйтöмын бюджетнöй средствояслöн татшöм тöдчымöн удельнöй весыс характеризуйтö бюджетнöй ситемалысь зэв ыджыд рольсö народнöй овмöслысь основнöй фондъяс содтöмын.

Торъя отрасльяс кузя капитальнöй строительство финансируйтöм характеризуйтсьö татшöм даннöйясöн (миллиард шайтъясöн):

	Капитальн. уджъяслöн став объёмыс	Сы лыдын СССР-са госбюджет щöт весьтö
СССР-са став народнöй овмöс кузя	34,73	25,14
Сы лыдын:		
Промышленность	17,59	13,06
Видзму овмöс	1,59	1,28
Транспорт да связь	4,96	1,86
Государственнöй торговля да заготовительнöй организацияяс	0,49	0,31
Жилищнöй, коммунальнöй овмöс да социально-культурнöй строительство	2,33	1,53

Торъя отрасльяс кузя колебайтчö капитальнöй затратаяс вевттьöмын бюджетнöй средствояслöн юкöн 37,6 прöчентсянь (транспорт да связь) 80,4 прöчентöдз (видзму овмöс).

Промышленностьлысь капитальнöй строительство финансируйтан общöй объёмын бюджетнöй средствояслöн участие выражайтчö 74,2 прöчент да хозяйственнöй организацияяслöн собственнöй средствояс—25,8 прöчент.

Хозяйственнöй организацияяслöн собственнöй средствояс, кодъяс пуктыссьöны капитальнöй строительство вылö, складывайтчöны амортизационнöй отчислениеясысь да прибыльясысь; тасысь кындзи, ыджыд тöдчанлун кутöны пытшкöсса ресурсъяс мобилизуйтöм помысь босьтöм средствояс.

Миян абу шочöсь случайяс, кор главкъяс видзöдöны амортизационнöй отчислениеяс да прибыльяс вылö, кыдзи аслыс сикас „запасец“ вылö, кодöс зільöны не вöрзьöдны, бюджетнöй средствояс вылö расчет кутöмöн. Колö помавны татшöм ненормальнöй тенденцияясыскöд. Главкъясса, трестъясса да торъя предприятиеясса став веськöдлысьяс да главнöй бухгалтеръяс долженöсь запомнитны, мый капитальнöй строительство вылö долгосрочнöй вложениеяслöн банкö хозорганъяслысь ассьыныс средствосö аскадö вноситöм—налöн веськыд обязанность. Аслас бöчередын, долгосрочнöй вложениеяслöн банкъяс не долженöсь петкöдлыны мягкотелость тайö участок вылас контрольын.

Амортизационнöй отчислениеяслöн общöй суммаысь 7.933 миллион шайтысь капитальнöй строительство финансируйтöм вылö веськöдсьö 3.725 миллион шайт, либö 46,9 прöчент. Амортизационнöй отчислениеяслöн мукöд юкöныс мунö капитальнöй ремонт финансируйтöм вылö.

Пытшкöсса рессурсъяс мобилизуйтöм — стройматериалъяслысь да оборудованиелысь лишнöй запасъяс чинтöм, стройкаяс вылын дебиторскöй задолженность бырöдöм—должен сетны 1939 воын 671 миллион шайт. Тайö суммаыслысь ыджыдджык юкöнсö предполагайтсьö босьтны промышленностьса стройкаясысь—302 миллион шайт да кöрттуй транспортысь—180 миллион шайт.

Колö пасйын, мый строительнöй прогрымма олöмö пöртігöн кыдзи а 1938 воын сідзи и 1939 вося первой кварталын вöліны на строительствоын бырöдтöм гырысь тырмытöмторъяс: уна стройкаяс вылын эз вö ныроектъяс да сметаяс, вне öтчыдысь вежласисны финансированиелöн планъяс, распыляйтчылісны строительнöй материалъяс, не-

(Водзö видзöд 4 листбокысь).

А. Г. Зверев ёрт докладлӧн продолжение

правильнӧя планируйтсьылісь рабочӧй вын, лёка используйтсьылісны строительнӧй механизмъяс, допускайтсьылісь зарплата фондъясын перерасход да накладнӧй рӧскодъясын превышениеяс. Ставыс тайӧ вайӧдліс строительстволысь стоимость донсьӧдӧмӧ.

Со, например, мый йылысь висьталӧны 1938 волӧн предварительнӧй отчетнӧй даннӧйяс Промбанкӧн финансируйтан строительство кузя. Строительстволысь стоимость план серти 6,9 прӧчент вылӧ чинтӧм пыдди збыль вылас чинтӧма сӧмын 1,3 прӧчент вылӧ. Воштӧмъяс, кодӧс государство терпитіс та вылын, артавсьӧны миллиардӧн джынйӧн шайтысь не этша. Примернӧ та мында сумма вылӧ жӧ иммобилизуйтӧма (весьшӧрӧ куйлӧ.—Ред.) средствояс стройматериалъяслӧн да оборудованиелӧн лишнӧй запасъясын. Уна стройкаяс вылын лэдзӧма заработнӧй плата фондлысь гырысь перерасходъяс: Гослегпромстрой кузя—47,3 прӧчент вылӧ, Мосстройпуть кузя—42,8 прӧчент вылӧ да с. в. Севзапстройпутьлӧн накладнӧй рӧскодъяс 3.783 сюрс шайт пыдди лоисны 9.185 сюрс шайт—243,8 прӧчент план дінӧ. Гослегпромстрой 3.229 сюрс шайт пыдди рӧскодуйтіс 6.319 сюрс шайт—195,7 прӧчент. Тайӧ лыдпасъясыс—зэв серьёзнӧй обвинение и стройкаяслы, и долгосрочнӧй вложениеяслӧн банкъяслы, и финансовӧй органъяслы.

Даннӧйяс, кодъясӧн располагайтӧ СССР-са Наркомфин, петкӧдлӧны, мый татшӧм тырмытӧмторъясыс эмӧсь и 1939 воын. Сідз, промбанкӧн финансируйтан строительство кузя 1939 вося первой кварталын стройкаяс не сӧмын эз мобилизуйтны пытшӧсса ресурсъяссӧ 98 миллион шайт вылӧ, кыдзи индӧма вӧлі талӧс планӧн, но нӧшта умудритчисны иммобилизуйтны 335 миллион шайт. Тайӧ суммаыс медсясӧ усьӧ электропромышленность, цветнӧй металлургия да средней машиностроение кузя наркоматъяслӧн стройкаяс вылӧ. Первой кварталын вӧлины сідз жӧ удждон фондъясын тӧдчана перерасходъяс да накладнӧй рӧскодъясын превышениеяс. Уна стройка, капитальнӧй уджъяслысь план тырттӧг, кутіс лишнӧй рабочӧй вын, второстепеннӧй, подсобнӧй уджъяс вылын сійӧс используйтӧмӧн.

Тайӧ фактъясыс висьталӧны сы йылысь, мый долгосрочнӧй вложениеяслӧн банкъяс да финорганъяс омӧля нуӧдӧны строительствоын финансовӧй контроль. Найӧ обязанӧсь чорыда матыстчыны стройкаяслӧн нуждаяс дінӧ да быдлунъя контрольӧн отсавны строительствоын хозрасчет да финансовӧй дисциплина ёнмӧдӧмлы, пусковӧй объектъяс вылӧ да строительствоӧ скоростнӧй методъяс пыртӧм йылысь партия XVIII съездлысь индӧдъяс олӧмӧ пӧртӧм вылӧ торъя внимание сетӧмӧн.

Некымын кыв внелимитнӧй капитальнӧй затратаяс йылысь. 1939 во вылӧ ведомстволӧн финансовӧй планъяс серти (кооперациятӧг) внелимитнӧй строительстволӧн объём индӧма 3,2 миллиард шайт. Тайӧс финансируйтӧмын основнӧй источникыс эм бюджет, кодi вевттис став затратаяслысь 65,6 прӧчент. Внелимитнӧй капитальнӧй затратаяслӧн татшӧм ыджыд объёмыс требуйтӧ упорядочитны найӧс планируйтӧм да финансируйтӧм. Местаяс вылын хозяйственнӧй организацияяс внелимитнӧй капитальнӧй затратаяс вид улын оз шоча нуӧдны крупнӧй строительство, та вылӧ оборотнӧй средствояс используйтӧмӧн, дефицитнӧй материалъяс рӧскодуйтӧмӧн да основнӧй строительствоысь рабочӧй вын отвлекайтӧмӧн. Тайӧ ненормальностьясыскӧд 1939 воын колӧ решительнӧя помавны.

Хозорганъяслысь оборотнӧй средствояс финансируйтӧм.

1939 во вылӧ правительстволӧн установитӧм производстволысь, товарооборотлысь да транспорт уджлысь планъяс олӧмӧ пӧртӧм вылӧ государственнӧй да хозяйственнӧй организацияяслы ковмас собственнӧй оборотнӧй средствояс 56,7 миллиард шайт, 1939 во заводитчиг кежлӧ налӧн плановӧй сумма 49,2 миллиард шайт пыдди. СССР-са государственнӧй бюджетын 1939 во вылӧ предусмотритӧма государственнӧй да хозяйственнӧй организацияяслысь собственнӧй оборотнӧй средствояс содтыны 10,1 миллиард шайт вылӧ; тайӧ суммасыс производство паськалӧмкӧд йитӧдын нормативъяс содтӧм вылӧ должен мунны 7,5 миллиард шайт да во заводитіг кежлӧ собственнӧй оборотнӧй средствояслысь недостаток пополнитӧм вылӧ—2,6 миллиард шайт.

Хозяйственнӧй организацияяс располагайтӧны пытшкӧсса резервъяс мобилизуйтӧмын ыджыд позянлунъясӧн. 1938 вося даннӧйяс петкӧдлӧны, мый тайӧ позянлунъясыс оз на тырвыйӧ используйтсьыны. Уна промышленнӧй предприятиеяслӧн производственнӧй запасъяслӧн фактической остатокъясыс тӧдчымӧн вевтыртлісны лӧсьӧдӧм нормативъяс. Главцементлӧн, например, 85,6 миллион шайт норматив дырйи товаро-материальнӧй ценностьяслӧн фактической запасыс составляйтісны 1939 во заводитчигӧн 89,3 миллион шайт. Чернӧй металлургия кузя наркоматса предприятиеяс вылын материалъяслӧн, гӧтӧвӧй изделиеяслӧн да завершиттӧм производстволӧн остатокъяс 1939 во заводитчиг кежлӧ вӧлі план серти 350 миллион шайт дон унджык.

Товаро-материальнӧй ценностьяслысь хозяйственнӧй организацияяслӧн лишнӧй запасъяс чӧжӧм, да нӧшта татшӧм гырысь размеръясын, дзик лэдзны позьтӧм. Татшӧм практикаыс слабмӧдӧ хозрасчет, вайӧдӧ ас бӧрсяыс предприятиеӧс сырьёӧн, ломтасӧн, материалъясӧн плановӧя снабжайтӧм дезорганизуйтӧмӧ.

Наркоматъяс водзын сулалӧ зэв важнӧй мог—упорядочитны предприятиеясӧс сырьёӧн да материалъясӧн снабжайтӧм, вайӧдны налысь запасъяссӧ производство нуждаяс, снабжение да транспорт условиеяскӧд лӧсялӧмӧ.

Миян промышленностьлӧн да овмӧс мукӧд отрасльяслӧн рентабельность кыптӧ. Хозрасчет ёнмӧ. Тайӧ условиеясын колӧ и оборотнӧй средствояс формируйтӧм, кодъяс колӧны производство водзӧ быдмӧм вылӧ, сувтӧдны предприятиеяс хозяйственнӧй деятельностьсянь тыр зависимостьӧ. Татшӧм ногӧн ми ёнмӧдам хозяйственникъяслысь предприятиеяс рентабельнӧй уджысь кывкутӧм да лӧсьӧдам выль вороп хозрасчет водзӧ ёнмӧдӧм могысь. Мый инмӧ овмӧслӧн прибыльнӧй отрасльяс кузя, то налысь оборотнӧй средствояс бюджетысь финансируйтӧм должен, вообще, нуӧдсьыны сӧмын торъя случайясысь.

Машинно-тракторнӧй станцияяс финансируйтӧм.

1938 воын машинно-тракторнӧй станцияяс вуджӧдӧма финансируйтӧмын выль пӧрадок вылӧ: налӧн став рӧскодъясыс вештыссьӧны союзнӧй бюджет средствоясысь. Тайӧ мераыс тӧдчымӧн ёнмӧдіс МТС-яслысь финансовӧй да хозяйственнӧй положениесӧ. СССР-са СНК да ВКП(б) ЦК 1939 вося январь 13 лунся шуӧмӧн водзӧ бурмӧдӧма тайӧ делӧсӧ. Лӧсьӧдӧма МТС-яс поквартальнӧя финансируйтан система налӧн ассьыныс производственно финансовӧй планъяс тыртӧмкӧд лӧсялӧмӧн. Лӧсьӧдӧма финансируйтӧмын сэтшӧм условиеяс, кодъяс кыпӧдӧны МТС-яслысь заинтересованность не сӧмын лыд боксянь, но и планлысь качественнӧй показательяссӧ тырвыйӧ олӧмӧ пӧртӧмын. Ӧттшӧтш примитӧма государство щӧт вылӧ трактористъяслы, тракторнӧй бригадиръяслы да найӧ помощникъяслы гарантийнӧй денежнӧй минимум мынтӧм, мый ворсас ыджыд роль МТС-лысь основнӧй кадръяс закрепитӧмын.

Воысь-во пуктыссьӧны пыр унджык средствояс видзму овмӧсӧ; сӧмын ӧти МТС-яслысь производственнӧй деятельностьсӧ финансируйтӧм вылӧ 1939 воын лэдзсьӧ союзнӧй бюджетысь 7.472,2 миллион шайт кольӧм во фактически рӧскодуйтӧм 5.845,5 миллион шайт пыдди.

Кӧть и жаль, оз позь шуны, медым МТС-яс да СССР-са Наркомземлӧн органъяс тырмымӧн тӧждысисны государственнӧй средствояс экономитӧм йылысь. Наркомзем системаын да МТС-ясын уна руководительяс омӧля интересуйтчӧны асланыс удж финансовӧй результатъясӧн, шоча видзӧдлӧны баланссӧ. Татшӧм практикаыс зэв донаа сувтӧ советскӧй государстволы.

СССР-са Наркомзем дзик тырмытӧма занимайтчӧ МТС-ясын имеитчысь гырысь резервъяс выявляйтӧмӧн да мобилизуйтӧмӧн. Абу колана тышыс бесхозяйственностькӧд, абу упорнӧй тышыс экономиялысь выль источникъяс корсьӧм могысь. Наркомзема работникъяс вунӧдӧны, мый асдон чинтӧмлӧн быд прӧчент, шуам, тракторнӧй уджъяс кузя вермас сетны 74,7 миллион шайт. Зэв ыджыд средствояс вермис эськӧ сетны ломтас дінӧ бережнӧя относитчӧм, код вылӧ рӧскодъясыс МТС-яс производственнӧй затратаясын занимайтӧны 50 прӧчент дорысь унджык. Но СССР-са Наркомзем 1938 воын омӧля контролируйтіс МТС-ясын бюджетнӧй средствояс рӧскодуйтӧм. Тасянь—перерасходъяс, финансово-бюджетнӧй дисциплина торкалӧмъяс.

Сёрниыс мунӧ, ёртъяс, вель гырысь суммаяс йылысь. МТС-ясын перерасходъяс (тракторъяс, комбайнъяс да мукӧд машинаяс ремонтируйтӧм вылӧ, ломтас вылӧ) составитісны кольӧм во некымын сё миллион шайт. Тайӧ—8,6 прӧчент став затратаясысь. Ломтаслӧн перерасход вевтыртіс 145 миллион шайт, а натуральнӧй выражениеын—200 сюрс тонна! Гашкӧ ӧні помалӧма нин перерасходъяскӧд, да водзӧ найӧ оз вӧчсьыны? Кӧть и жаль, тайӧ абу сідзи. Перерасходъяс вӧчавсьӧны и ӧні. Машинно-тракторнӧй парк неудовлетворительнӧя эксплоатируйтӧм да ремонт лёка организуйтӧм водзӧ сёйӧны зэв уна средствояс. Кажитчӧ эськӧ, мый ставыс тайӧ обязывайтӧ СССР-са Наркомземӧс да сылысь местнӧй органъяссӧ сувтӧдны колана ног ведомство пытшкӧсса контрольлысь удж, кыпӧдны ревизоръяслысь квалификация. Но и тайӧ оз вӧчсьы. Уна республикаын да областьын ревизоръяслӧн штатъяс земельнӧй органъясын абу укомплектуйтӧма либӧ используйтсьӧны не назначение серти. Сідз, например, БССР-са Наркомземын эм куим ревизор, кодъяс 1938 во чӧжӧн да 1939 вося первой кварталын эз нуӧдны ревизия ни ӧти МТС-ын, ни ӧти облземотделын. Воронежскӧй облземотделын пукалӧны—именнӧ пукалӧны, а оз ветлыны, кыдзи налы штат сертиыс колӧ—кваит ревизор: нуӧдісны найӧ ревизияяс 1938 во чӧжӧн ставсӧ сӧмын 19 МТС-ын. Челябинскӧй облземотделын 5 ревизор удитісны тайӧ кад чӧжӧн волыны сӧмын 21 МТС-ӧ. Украинаса земельнӧй органъясын оз тырмыны кызь дорысь унджык ревизор да с. в. Ставыс тайӧ висьталӧ контроль дінӧ явнӧй пренебрежение йылысь.

Оз на позь нӧшта ошкыны и уджсӧ Наркомземса органъяслысь МТС-яслы промфинпланъяс составляйтӧм кузя. Места вылӧ финансированиелысь лимитъяс мӧдӧдӧм СССР-са Наркомзем ёна кутіс: тайӧс вӧлі вӧчӧма сӧмын февраль тӧлысьын; промфинпланъяслысь бланокъяс вӧлі мӧдӧдӧма местнӧй органъяслы нӧшта сёрӧнджык—март тӧлысь шӧрын. И со результат: сійӧ кадын кор партия да правительство обяжитісны Наркомземӧс промфинпланъяс составитӧм эштӧдны февраль 1 лун кежлӧ, тайӧ уджыс кыссьӧ и ӧнӧдз, да МТС-яс збыльысь уджалӧны производственно-финансовӧй плантӧг, мӧдногӧн кӧ, основнӧй оперативнӧй документтӧг, кодi должен ӧттшӧтш служитны и вынйӧра орудиеӧн бур производственнӧй да финансовӧй уджлы и сійӧс контролируйтӧмын вернӧй средствоӧн. И тайӧ сэки, кор МТС-яс матысмӧны нин тувсов кӧдза эштӧдӧмӧ! Татшӧм расхлябанностьлӧн последствиеясыс сетӧны нин асьныссӧ тӧдны: тайӧ во заводитчӧмсянь МТС-яс рӧскодуйтісны нин во гӧгӧрся ассигнованиеысь 40 прӧчент гӧгӧр. Тайӧ ассигнованиеяссӧ используйтӧм СССР-са Наркомзем збыльысьсӧ оз контролируйт.

СССР-са Наркомзем да сылӧн местнӧй органъяс долженӧсь пыр жӧ вӧчны тайӧ фактъяссьыс став выводъяс; страна требуйтӧ, медым найӧ крутӧя вежисны асланыс уджлысь методъяссӧ. Асланыс ӧчереднӧй финансовӧй органъяс, торйӧн нин краевӧй да областнӧй финотделъяс, долженӧсь ёнджыка активнӧя, водздза серти, пӧртны олӧмӧ на вылӧ партияӧн да правительствоӧн пуктӧм государственнӧй контролёръяслысь функцияяс.

(Водзӧ видзӧд локтан номерысь).

Врио. отв. редактора Г. И. ТОРЛОПОВ.

Адрес редакции: г. Сыктывкар, Дом печати, 1-й этаж, комната № 17, редакция газеты „Коми комсомолец". Телефон: 5—01.
Подписная плата: на 1 год—18 руб., на 6 мес.—9 руб., на 3 мес.—4 руб. 50 коп., на 1 мес.—1 руб. 50 коп.

Уполн. Главлита № 1446. Типография Наркомместпрома Коми АССР.